

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ
НАМНУКРАЇНИ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ»ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
КВНЗ «ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ, ІНКЛЮЗИВНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТИ

20 жовтня 2022

Збірник наукових праць

Харків 2022

УДК: 376+37.04:316.61+37.091.3:613

А 43

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Бойчук Юрій Дмитрович**, д. п. н., професор, член кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Заступник головного редактора – **Бережна Світлана Вікторівна**, д. філософ. н., професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності ХНПУ імені Г.С. Сковороди;

Члени редакційної колегії:

Бацилєва Ольга Валеріївна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Галій Алла Іванівна – кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Коваленко Вікторія Євгенівна – кандидат психологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри спеціальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Комісова Тетяна Євгенівна – кандидат біологічних наук, доцент, професор кафедри, завідувач кафедри анатомії і фізіології людини імені Я.Р. Синельникова, координатор з наукової роботи факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти

Микитюк Сергій Олександрович – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету природничої, спеціальної і здоров'язбережувальної освіти Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,

Науменко Наталія Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

«Актуальні питання спеціальної, інклюзивної і здоров'язбережувальної освіти», (20 жовтня 2022 р.) / за загальною редакцією проф. Бойчука Ю. Д. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022.

У збірці представлено матеріали регіонального круглого столу метою якого було обговорення питань створення здоров'язбережувального і безпеко-орієнтованого освітнього середовища у закладах освіти в умовах військового стану, визначення шляхів збереження фізичного, психічного, соціального і духовного здоров'я дітей, підлітків та студентської молоді в умовах військового стану, досвіду здоров'язбережувальної роботи в закладах освіти в умовах військового стану; висвітлення технологій навчання, виховання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в закладах спеціальної освіти та з інклюзивним навчанням в умовах військового стану.

Для фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, викладачів, аспірантів і здобувачів закладів вищої освіти

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 11 від 16.11.2022 р.

©Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Козачек Н.О., Павлова А.О. Особливості проведення пропедевтичної педагогічної практики для студентів 2 курсу ХНПУ імені Г.С. Сковороди в умовах військового стану	70
Козлов А.В., Козлов А.В. Шляхи формування загальних компетентностей майбутнього фахівця спеціальної освіти засобами дисципліни «фізичне виховання» в умовах воєнного стану	73
Колупаєва Н.Л. Психологічна корекція комунікативної діяльності молодших школярів з інтелектуальними порушеннями	77
Комратова Л. В. Шляхи корекції наочно-образного мислення дітей молодшого шкільного віку з легким інтелектуальним порушенням	82
Корсун С.О. Перспективи використання гурткової роботи спортивно-оздоровчого профілю при вирішенні завдань соціалізації підлітків з інтелектуальними порушеннями	87
Кашубіна О.О. Корекція порушень наочно-образного мислення слабозорих дітей із ЗПР засобами конструювання	94
Криловецька І. В. Можливості та сфера застосування соціальних історій у психокорекційній роботі з дітьми з розладами аутистичного спектра	100
Кришталь А.І., Тютюнник В.В., Щербак І. М., Дрожик Л. В., Пашинський П. П. Застосування здоров'язберезувальних технологій здобувачами вищої освіти в умовах дистанційного навчання та воєнного стану	104
Литвинова Ю. Вивчення проблеми корекції заїкання в дітей старшого дошкільного віку засобами арттерапії в умовах воєнного часу.....	107
Лугова М.С. Війна очима дітей дошкільного віку: шляхи збереження психічного здоров'я в умовах стресу	111
Маракіна А. Г. Вплив популярної української музики на психічне здоров'я та культурну самоідентифікацію студентської молоді в умовах воєнного стану.....	113
Матяш О.М. Зерно патріотизму – у кожне дитяче серце.....	119
Мірошниченко О.М, Бойчук Ю.Д., Дрожик Л.В. Використання дидактичних ігор та ігрових прийомів у роботі з розвитку мовлення старших дошкільників з інтелектуальними порушеннями	124
Нікуліна С. М. Особливості еколого-краєзнавчої роботи з молодшими школярами з інтелектуальними порушеннями	129
Парасюк І. Ф. Визначення рівня розвитку дрібної моторики у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ	134
Парфілко В. В. Дослідження особливостей переживання травматичних подій: результати та перспективи	137
Пегліванян Д.І. Здоров'язберезувальні технології в практиці роботи закладу дошкільної освіти.....	140

потребує. Реальна поширеність травматичних подій може бути набагато більшою, на що варто звертати увагу, особливо в умовах воєнного стану. Саме велика статистика постраждалих робить вивчення ПТСР особливо актуальним у сучасних українських реаліях.

Література

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях / В.Л.Зливков, С.О. Лукомська, О.В. Федан. – К.: Педагогічна думка, 2016. – 219 с.
2. Міністерство охорони здоров'я України.2019. URL: <https://moz.gov.ua/article/health/scho-treba-znati-pro-posttravmatichnij-stresovij-rozlad>

Пегліванян Д.І.

бакалавр спеціальності «Дошкільна освіта»
Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Вступ: Перед педагогами стоїть непросте питання вибору найбільш ефективних, оптимальних для своїх вихованців здоров'язбережувальних технологій та методик, адже, застосовані безсистемно, невчасно, неузгоджено, вони можуть не лише не допомогти, але й зашкодити.

Визначимось для початку що таке технологія.

Технологія — це наука про майстерність. Технологія передбачає точне виконання певного алгоритму дій, детальне визначення кінцевого результату й обов'язкове досягнення його.

Здоров'язбереження — складний процес, забезпечення якого передбачає виконання ряду умов. Це передусім створення спокійного середовища, яке не пригнічує психічних процесів дитини; відсутність стресових ситуацій; адекватність вимог до дитини з боку дорослих — вихователів і батьків; прийнятний, такий, що найбільше відповідає природі дитині, темп життя.

Виклад матеріалу: Питання здоров'язбережувальних технологій на сучасному етапі стали предметом досліджень М. Антропової, І. Брехмана, Д. Вороніна, М. Гончаренка, П. Гусака, Л. Жуковської, Н. Завидівської, В. Казначєєва, Л. Кожевнікової, В. Колбанова, М. Носко, В. Пєгова, В. Петленко, О. Самчук, В. Сержантова[1].

Класифікація здоров'язберігаючих технологій в дошкільній освіті - визначається за домінування цілей і розв'язуваних завдань, а також провідних засобів здоров'язбереження і здоров'язбагачення педагогічного процесу в дитячому садку.

Види здоров'язберігаючих технологій:

Медико-профілактичні технології, що забезпечують збереження і примноження здоров'я дітей під керівництвом медичного персоналу дитячого садка

відповідно до медичних норм, з використанням медичних засобів (організація моніторингу здоров'я дошкільників, організація і контроль харчування дітей раннього та дошкільного віку, фізичного розвитку дошкільників, загартовування; організація профілактичних заходів у дитячому садку; організація контролю і допомоги в забезпеченні вимогам СанПіН; організація здоров'язберігаючого середовища).

Фізкультурно-оздоровчі технології, спрямовані на фізичний розвиток і зміцнення здоров'я дитини: розвиток фізичних якостей, рухової активності загартовування, дихальна гімнастика, масаж і самомасаж, профілактика плоскостопості та формування правильної постави, оздоровчі процедури у водному середовищі (басейні) і на тренажерах, виховання звички до повсякденної фізичної активності та турботі про здоров'я та реалізація цих технологій, як правило, здійснюється фахівцями з фізичного виховання та вихователями в умовах спеціально організованих форм оздоровчої роботи.

Технології забезпечення соціально-психологічного благополуччя дитини, що забезпечують психічне і соціальне здоров'я дошкільника. Основне завдання цих технологій - забезпечення емоційної комфортності та позитивного психологічного самопочуття дитини в процесі спілкування з однолітками і дорослими в дитячому садку і сім'ї, забезпечення соціально-емоційного благополуччя дошкільника. Реалізацією даних технологій займається психолог за допомогою спеціально організованих зустрічей з дітьми, а також вихователь і фахівці дошкільної освіти у поточному педагогічному процесі. До цього виду технологій можна віднести технології психологічного та психолого-педагогічного супроводу розвитку дитини в педагогічному процесі.

Основний показник, який відрізняє всі здоров'язберігаючі освітні технології - регулярна діагностика стану дітей та відстеження основних параметрів розвитку організму в динаміці (початок - кінець навчального року), що дозволяє зробити висновки про стан здоров'я. Ефективність позитивного впливу на здоров'я дітей різних оздоровчих заходів, складових здоров'язберігаючих технологій, визначається не стільки якістю кожного з цих прийомів і методів, скільки їх грамотної "злагодженістю" в загальній системі[2].

Здоров'язбережувальні технології можна поділити на три групи:

1. Технології збереження та стимулювання здоров'я, які сприяють запобіганню стану перевтомлення, гиподинамії та інших дезадапційних станів (психологічні етюди, динамічні паузи, фізхвилинки, гімнастики: пальчикова, дихальна, зорова, психогімнастика).

2. Корекційні технології (казкотерапія, музикотерапія, пісочна, сольова терапія, кольоротерапія, арт-терапія).

3. Технології навчання здоровому способу життя (різні види масажу, самомасажу, ігротерапія, проблемно-ігрові методики)[3].

Висновки: Отже, можемо дійти таких висновків, що ефективність позитивного впливу на здоров'я дітей різних оздоровчих технологій визначається не хаотичністю методів, а системною роботою за всіма напрямками.

Практика показує, що процес формування свідомого ставлення до власного здоров'я потребує обов'язкового поєднання інформаційного й мотиваційного компонентів із практичною діяльністю, що сприятиме оволодінню дітьми необхідними здоров'язберігаючими вміннями і навичками

Обов'язковою умовою ефективного використання здоров'язберігаючих технологій є їх позитивне емоційне забарвлення. Виконання вправ з нудьгою, без бажання не дасть позитивного результату, а скоріше навпаки. Сама радість навчання, так само, як і радість будь-яких вправ і праці, робить дитину щасливою.

Література

1. Ахутина Т.В. Здоров'язберігаючих технологій навчання: індивідуально-орієнтований підхід: Школа здоров'я: 2000. С. 27.
2. Смирнов Н.К. "Здоров'язберігаючи освітні технології в роботі педагога".с. 8-12
3. Сивцова А.М. Використання здоров'язберігаючих педагогічних технологій в дошкільних освітніх установах : Методист. - 2007. С. 34

Положій С. І.

магістрант спеціальності «Олігофренопедагогіка»

Науковий керівник: Коваленко В. Є.

кандидат психологічних наук, доцент

Харківський національний педагогічний університет

імені Г. С. Сковороди

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Ступінь соціальної адаптованості осіб з інтелектуальними порушеннями залежить від багатьох факторів, провідний з яких – система ціннісних орієнтацій особистості. Це зумовлено тим, що «ціннісні орієнтації утворюють певну вісь свідомості і поведінки особистості та безпосередньо впливають на її розвиток» (Ю. Шайгородський, 2009)[4].

В олігофренопсихології та корекційні й психопедагогіці окремі аспекти проблеми цінностей та ціннісних орієнтацій відображено в працях Ю. Бистрової, В. Гладуша, Л. Дрозд, В. Коваленко, М. Матвєєвої, М. Назарової, А. Обухівської, В. Синьова, І. Татьянчикової, О. Хохліної. Проте, проблема ціннісних орієнтацій старших школярів з інтелектуальними порушеннями не набула свого достатнього висвітлення. Актуальність дослідження проблеми ціннісних орієнтацій старших школярів з інтелектуальними порушеннями зумовлена двома чинниками: по-перше, підлітковий та старший шкільний вік є сензитивними періодами для формування системи просоціальних цінностей, по-друге, старші школярі перебувають на стадії здійснення вибору професії, яка має бути дотичною не лише до рівня потенційних можливостей цих дітей, але і відповідати індивідуальним вподобанням та цінностям особистості.